

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ І. І. МЕЧНИКОВА
Кафедра іспанської філології

ЗАТВЕРДЖУЮ

Перший проректор

(Майя НІКОЛАЄВА)

«04» _____ 2022 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
СУЧАСНІ ГРАМАТИЧНІ ТЕЧІЇ

Рівень вищої освіти: **Другий (магістерський)**

Галузь знань: **03 Гуманітарні науки**

Спеціальність: **035 Філологія**

Спеціалізація: **035.051. Романські мови та літератури (переклад включно), перша – іспанська**

Освітньо-професійна програма: **Романські мови та літератури (переклад включно), перша – іспанська**

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		<i>Очна форма навчання</i>	<i>Заочна форма навчання</i>
Загальна кількість: кредитів – 3/3 годин – 90/90 змістових модулів – 2/2	Галузь знань 03 Гуманітарні науки Спеціальність 035 Філологія Спеціалізація: 035.051 Романські мови та літератури (переклад включно): перша - іспанська Рівень вищої освіти: Другий (магістерський)	дисципліна вільного вибору	
		<i>Рік підготовки:</i>	
		1-й	1-й
		<i>Семестр</i>	
		2-й	2-й
		<i>Лекції</i>	
		16 год.	6 год.
		<i>Практичні, семінарські</i>	
		14 год.	2 год.
		<i>Лабораторні</i>	
		–	–
		<i>Самостійна робота</i>	
		60 год.	82 год.
Форма підсумкового контролю: <i>залік</i>			

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета вибіркової дисципліни «Сучасні граматичні течії» полягає в тому, щоб ознайомити магістрів з основними новітніми тенденціями та напрямками науки про мову з ціллю залучення їх до найактуальніших та сучасних розробок, що мають відношення до граматичної системи іспанської мови та ознайомити й оснастити їх новітнім інструментарієм для наукових досліджень в галузі іспанської філології. Цей вибірковий курс може стати для здобувачів другого рівня вищої освіти необхідною базою для самостійної науково-дослідної роботи студентів з їх основного фаху, і в першу чергу для написання кваліфікаційних магістерських робіт.

Основними **завданнями** курсу є:

- сформувати професійно-педагогічні навички та вміння, які необхідні магістрантам для їхньої майбутньої наукової роботи;
- розширити світогляд магістрантів за рахунок вивчення новітніх здобутків вітчизняних та зарубіжних лінгвістів;
- удосконалити практичну та теоретичну підготовку магістрантів з іспанської мови за рахунок надання необхідного мінімуму теоретичних знань про основні напрями досліджень у площині сучасного вітчизняного та зарубіжного мовознавства, новітніх досягнень у мовознавстві, зокрема у таких галузях лінгвістики як структурна, генеративна, функціональна, комунікативна, когнітивна та зіставна лінгвістика, а також у межах гендерного та лінгвокультурологічного підходів до мови;
- визначити основні орієнтири дослідження мовних та мовленнєвих явищ на сучасному етапі розвитку лінгвістики;
- ознайомити здобувачів освіти з новітніми методами наукових досліджень у галузі філології.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів наступних **компетентностей**:

а) загальних (ЗК):

ЗК03. Здатність працювати в команді та автономно.

ЗК07. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

б) спеціальних (СК):

СК01. Здатність вільно орієнтуватися в різних лінгвістичних напрямках і школах.

СК06. Здатність застосовувати поглиблені знання з обраної філологічної спеціалізації для вирішення професійних завдань.

СК08. Усвідомлення ролі експресивних, емоційних, логічних засобів мови для досягнення запланованого прагматичного результату.

Програмні результати навчання (ПР):

ПР 06. Застосовувати знання про експресивні, емоційні, логічні засоби мови та техніку мовлення для досягнення запланованого прагматичного результату й організації успішної комунікації.

ПР 11. Здійснювати науковий аналіз мовного, мовленнєвого й літературного матеріалу, інтерпретувати та структурувати його з урахуванням доцільних методологічних принципів, формулювати узагальнення на основі самостійно опрацьованих даних.

ПР16. Використовувати спеціалізовані концептуальні знання з обраної філологічної галузі для розв'язання складних задач і проблем, що потребує оновлення та інтеграції знань, часто в умовах неповної/недостатньої інформації та суперечливих вимог.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен

знати:

- основні течії, напрямки і тенденції теоретичної граматики сучасної іспанської мови,
- розмежування мови та мовлення; основні граматичні одиниці; класифікацію частин мови; теорію речення; типи речень; прагматичні аспекти речення.

вміти:

- застосовувати отримані теоретичні знання для практичного вивчення

граматики іспанської мови;

- вміти узагальнювати інформацію з різних теоретичних та практичних джерел з граматики іспанської мови, надаючи при цьому наукове пояснення й обґрунтування;
- використовувати знання з теоретичної граматики для подальших науково-теоретичних досліджень.

3. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Las etapas y las tendencias generales del desarrollo del estudio gramatical en la lingüística general y española.

Тема 1. El desarrollo del estudio gramatical desde la antigüedad hasta el siglo XIX. Gramática comparativa, siglo XIX.

Тема 2. Las tendencias del desarrollo del estudio gramatical en el siglo XX. Gramática estructural.

Тема 3. Las tendencias del desarrollo del estudio gramatical en el siglo XX. Gramática generativa.

Тема 4. Las tendencias del desarrollo del estudio gramatical en el siglo XX. Gramática funcional.

Змістовий модуль 2. La tipología de la gramática contemporánea.

Тема 1. Tipos del estudio gramatical según el objeto del estudio:

La gramática y los niveles de la lengua. Escuela lingüística de Praga. El conjunto de los factores gramaticales propiamente dichos. Oposición en el estudio gramatical. Gramáticas "neutras", globales y específicas; gramática de uso común y gramática selectiva; gramática extensiva y gramática restrictiva; gramática sincrónica y diacrónica; gramática monolingüe y gramática plurilingüe.

Тема 2. Tipos de gramática según la orientación del estudio (gramática pasiva y gramática activa; gramática estática y gramática dinámica; gramática de sistema y gramática de realización).

Тема 3. Tipos de gramática según el fin del estudio (La descripción. Gramática descriptiva). Tipos de gramática según el fin del estudio (Las gramáticas formales.

Tipos de gramática según el fin del estudio (Las gramáticas semánticas).

Тема 4. Enfoque realista y enfoque formalista en la gramática.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин									
	Очна форма					Заочна форма				
	Усь ого	у тому числі				Усь ого	у тому числі			
		л	п/с	лаб	ср		л	п/с	лаб	ср
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Змістовий модуль 1. Las etapas y las tendencias generales del desarrollo del estudio gramatical en la lingüística general y española.										
Тема 1. El desarrollo del estudio gramatical desde la antigüedad hasta el siglo XIX. Gramática comparativa, siglo XIX.	11	2	2		7	11	1			10
Тема 2. Las tendencias del desarrollo del estudio gramatical en el siglo XX. Gramática estructural.	11	2	2		7	11	1			10
Тема 3. Tipos de gramática según el fin del estudio (La descripción. Gramática descriptiva). Tipos de gramática según el fin del estudio (Las gramáticas formales. Tipos de gramática según el fin del estudio (Las gramáticas semánticas)	11	2	2		7	11	1			10
Тема 4. Las tendencias del desarrollo del estudio gramatical en el siglo XX. Gramática funcional.	11	2	2		7	11	1			10
Разом за змістовим модулем 1	44	8	8		28	44	4			40

Змістовий модуль 2. La tipología de la gramática contemporánea.										
Тема 1. Tipos del estudio gramatical según el objeto del estudio	12	2	2		8	11	1			10

Тема 2. Tipos de gramática según la orientación del estudio	12	2	2		8	11		1		10
Тема 3. Tipos de gramática según el fin del estudio	11	2	1		8	11		1		10
Тема 4. Enfoque realista y enfoque formalista en la gramática	11	2	1		8	13	1			12
Разом за змістовим модулем 2	46	8	6		32	46	2	2		42
Усього годин	90	16	14		60	90	6	2		82

**5. Теми семінарських занять
Семінарські заняття не передбачені.**

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми/види завдань	Кількість годин	
		Очна	Заочна
Змістовий модуль 1. Las etapas y las tendencias generales del desarrollo del estudio gramatical en la lingüística general y española.			
1	Тема 1. Від традиційної граматики до граматики порівняльної. Традиційні методи дослідження. Граматика рівнів (Празька лінгвістична школа)	2	
2	Тема 2. Порівняльний аналіз традиційної граматики та структурної. Новітні методи та прийоми дослідження. Пошук об'єктивності в граматиці. Новий суб'єкт досліджування, цілі структурної граматики	2	
3	Тема 3. Зіставна характеристика генеративної граматики з її правилами(rules) та структурної граматики	2	
4	Тема 4. Фізика та математика у граматиці. Функціонально-семантичні поля.	2	
	Разом за змістовим модулем 1	8	
Змістовий модуль 2. La tipología de la gramática contemporánea.			
1	Тема 1. Антиподи формальної граматики.	2	
2	Тема 2. Інструментарій активної граматики .	2	
3	Тема 3. Граматика і семантика. Граматичні семи та функції граматичних форм (первинні та вторинні).	2	
4	Тема 4. Подання іншомовного граматичного матеріалу блоками.	2	
	Разом за змістовим модулем 2	6	2

	Усього годин	14	2

**7. Теми лабораторних занять
Лабораторні заняття не передбачені.**

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми/види завдань	Кількість годин	
		Очна	Заочна
Змістовий модуль 1. Las etapas y las tendencias generales del desarrollo del estudio gramatical en la lingüística general y española.			
1	Тема 1. Назвіть граматичні течії , які існували до XIX ст. Складіть конспект лекції.	7	10
2	Тема 2. Зобразіть структурні схеми трьох іспанських речень, базуючись на знаннях про поверхових та глибинний рівень семантики компонентів речення.	7	10
3	Тема 3. Зобразіть у вигляді таблиці спільне та розбіжне між структурною та генеративною граматиноюю.	7	10
4	Тема 4. Зобразіть схематично структуру функціонально-семантичного поля вірогідності/волевиявлення (на вибір).	7	10
	Разом	28	40
Змістовий модуль 2. La tipología de la gramática contemporánea.			
1	Тема 1. Розробіть таблицю різновидів існуючих граматик.	8	10
2	Тема 2. Наведіть приклади того, як працює активна граматика (на матеріалі іспанської мови).	8	10
3	Тема 3. Ознайомтесь з описовою граматиноюю іспанської мови під редакцією Аларкоса Льорака. Порівняйте її з відомими вам іншими граматиками іспанської мови.	8	10
4	Тема 4. Надайте характеристику Граматики Королівської Академії Іспанії різних років видання.	8	12
	Разом	32	42
	Усього годин	60	82

9. Методи навчання

Словесні: розповідь, пояснення, бесіда, обговорення проблемних ситуацій, перевірка виконання самостійних завдань.

Наочні: ілюстрація, демонстрація, мультимедійні презентації.

Практичні: практичні вправи, творчі вправи, розробка схем, таблиць, складання опорних конспектів, складання словника понять, комунікаційні інтерактивні (круглий стіл).

10. Форми контролю і методи оцінювання

(у т. ч. критерії оцінювання результатів навчання)

Поточний: усне періодичне опитування здобувачів під час практичних занять, оцінювання якості виконання ними завдань для самостійної роботи.

Підсумковий: залік у вигляді письмового тестування.

Критерії оцінювання результатів навчання

Оцінка за національною шкалою	Теоретична підготовка Практична підготовка	Здобувач освіти
зараховано відмінно 90-100	у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей; глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань, використовуючи при цьому нормативну, обов'язкову та додаткову літературу; робить самостійні висновки, виявляє причинно-наслідкові зв'язки; самостійно знаходить додаткову інформацію та використовує її для реалізації поставлених перед ним завдань. Здобувач здатен виділяти суттєві ознаки вивченого за допомогою операцій синтезу, аналізу, виявляти причинно-наслідкові зв'язки, формувати висновки і узагальнення, вільно оперувати фактами та відомостями.	глибоко та всебічно розкриває сутність практичних/ розрахункових завдань, використовуючи при цьому нормативну, обов'язкову та додаткову літературу; може аргументовано обрати раціональний спосіб виконання завдання й оцінити результати власної практичної діяльності; виконує творчі завдання та ініціює нові шляхи їх виконання; вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу; проявляє творчий підхід до виконання індивідуальних та колективних завдань при самостійній роботі.
зараховано добре	достатньо повно володіє навчальним	правильно вирішив більшість

75-89	матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, використовуючи при цьому нормативну та обов'язкову літературу; при представленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, застосовує знання для розв'язання стандартних ситуацій; самостійно аналізує, узагальнює і систематизує навчальну інформацію, але допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки	розрахункових /тестових завдань за зразком; має стійкі навички виконання завдання
зараховано задовільно 60-74	володіє навчальним матеріалом на репродуктивному рівні або відтворює певну частину навчального матеріалу з елементами логічних зв'язків, знає основні поняття навчального матеріалу; має ускладнення під час виділення суттєвих ознак вивченого; може використовувати знання в стандартних ситуаціях, має елементарні, нестійкі навички виконання завдання. Правильно вирішив половину розрахункових/тестових завдань.	може використовувати знання в стандартних ситуаціях, має елементарні, нестійкі навички виконання завдання. Правильно вирішив половину розрахункових/тестових завдань. Здобувач має ускладнення під час виділення суттєвих ознак вивченого; під час виявлення причинно-наслідкових зв'язків і формулювання висновків
Незараховано незадовільно з можливістю повторного складання	володіє навчальним матеріалом поверхово й фрагментарно (без аргументації та обґрунтування); безсистемно виокремлює	недостатньо розкриває сутність практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності, правильно вирішив

35-59	випадкові ознаки вивченого; не вміє робити найпростіші операції аналізу і синтезу; робити узагальнення, висновки; під час відповіді допускаються суттєві помилки	окремі розрахункові/тестові завдання за допомогою викладача, відсутні сформовані уміння та навички.
Незараховано незадовільно з можливістю повторного складання 35-59	володіє навчальним матеріалом поверхово й фрагментарно (без аргументації та обґрунтування); безсистемно виокремлює випадкові ознаки вивченого; не вміє робити найпростіші операції аналізу і синтезу; робити узагальнення, висновки; під час відповіді допускаються суттєві помилки	недостатньо розкриває сутність практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності, правильно вирішив окремі розрахункові/тестові завдання за допомогою викладача, відсутні сформовані уміння та навички.
Незараховано Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни 0-34	не володіє навчальним матеріалом	виконує лише елементи завдання, потребує постійної допомоги викладача

11. Питання для поточного та періодичного контролю

1. Назвіть перших граматистів.
2. Назвіть першу граматику іспанської мови та її автора.
3. До якої події була підготовлена перша іспанська граMATИКА?
4. В якому сторіччі з'явилися нові підходи до граматичної науки і з чим це було пов'язане?
5. Чому ХХ століття вважається революційним для граматичної науки?
6. Що Вам відомо про Хомського?
7. Засновником якого напрямку досліджень був Хомський та його послідовники?

8. Чому структурна граматики не знайшла подальшого розвитку?
9. Назвіть основні вади традиційної граматики.
10. Назвіть основні вади структурної граматики
11. На чому базується генеративна граматики?
12. Яку іншу назву має породжувальна граматики?
13. Як розуміють суб'єкта мовлення в традиційній, структурній та генеративній граматики?
14. Назвіть методи та прийоми досліджень в традиційній, структурній та генеративній граматики.
15. Порівняйте методи та прийоми досліджень в традиційній, структурній та генеративній граматики
16. Якими прийомами та методами досліджень користуєтесь Ви?
17. Як Ви розумієте поверхневий та глибинний рівень в граматиці?
18. Як працюють механізми генеративної граматики?
19. Які маркери в генеративній граматиці Ви знаєте?
20. Що таке семантичний обмежувач?
21. Які лінгвістичні явища перешкоджають вдосконаленню комп'ютерного перекладу?
22. Наведіть декілька прикладів на іспанській мові, де можливе подвійне трактування лінгвістичного матеріалу. Чим це обумовлено?
23. Які різновиди граматичних напрямків наукових досліджень існують в залежності від об'єкту?
24. Покажіть різницю між активною та пасивною граматики.
25. Які різновиди граматичних напрямків існують в залежності від цілей дослідження?
26. Що Ви знаєте про описові граматики?
27. Назвіть автора останньої описової граматики іспанської мови?
28. Перелічіть останні видання найбільш відомих граматик іспанської мови?
29. Що б Ви змінили у подачі та навчанні граматичного матеріалу?
30. Чи вважаєте Ви корисним цей вибірковий курс? Надайте аргументи.

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Загальна оцінка по вибіркового курсу формується за рахунок накопичування балів, які здобувачі освіти отримують по кожній з 8 тем двох змістових модулів дисципліни (поточний контроль) (максимально 80 балів: по кожній темі студент може отримати максимальну оцінку в 10 балів), до яких додаються бали за письмове тестування (підсумковий контроль) (максимально 20 балів: 2 бали за кожне з 10 питань тестового завдання).

Поточний контроль								Підсумковий контроль (письмове тестування)	Загальна оцінка
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2					
T1	T2	T3	T4	T1	T2	T3	T4	20	100
10	10	10	10	10	10	10	10		

Шкала оцінювання

За системою ОНУ імені І.І. Мечникова	Оцінка ЕСТ S	За національною шкалою	Визначення
1	2	3	4
90–100	A	зараховано	Здобувач вищої освіти повно та ґрунтовно засвоїв всі теми робочої програми з навчальної дисципліни, вмiє вiльно та самостiйно викласти змiст всiх питань програми навчальної дисциплiни, розумiє її значення для своєї професiйної пiдготовки, повнiстю виконав усi завдання з кожної теми поточного контролю.
85–89	B		Здобувач вищої освіти недостатньо повно та ґрунтовно засвоїв окремі теми робочої програми навчальної дисципліни. Вміє самостійно викласти зміст основних питань програми навчальної дисципліни, виконав завдання з кожної теми поточного контролю в цілому.
75–84	C		Здобувач вищої освіти недостатньо повно та ґрунтовно засвоїв деякі теми робочої програми, не вмiє самостiйно викласти змiст деяких питань програми навчальної

			дисципліни. Окремі завдання з кожної теми поточного контролю виконав не в повному обсязі.
70–74	D		Здобувач вищої освіти засвоїв лише окремі теми робочої програми. Не вміє вільно і самостійно викласти зміст основних питань навчальної дисципліни, не виконав окремі завдання поточного контролю з кожної теми.
60–69	E		Здобувач вищої освіти засвоїв лише окремі теми робочої програми. Не вміє достатньо самостійно викласти зміст більшості питань програми навчальної дисципліни. Виконав лише окремі завдання з кожної теми поточного контролю в цілому.
35–59	FX	не зараховано з можливістю повторного складання	Здобувач вищої освіти не засвоїв більшості тем робочої програми, не вміє викласти зміст більшості основних питань з навчальної дисципліни. Не виконав більшості завдань з кожної теми, поточного контролю.
0–34	F	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	Здобувач вищої освіти не засвоїв програму навчальної дисципліни, не вміє викласти зміст жодної теми навчальної дисципліни, не виконав завдань поточного контролю.

13. Навчально-методичне забезпечення

1. Гринько Л. В. Робоча програма навчальної дисципліни «Сучасні граматичні течії». Одеса : ОНУ, 2022. - 16 с.
2. Гринько Л. В. Силабус навчальної дисципліни «Сучасні граматичні течії». Одеса : ОНУ, 2022. - 7 с.

14. Рекомендована література

Основна

1. Селіванова О. О. Лінгвістична енциклопедія. Полтава : Довкілля-К, 2011. - 844 с.
2. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми. - Полтава : Довкілля-К, 2011. - 732 с.
3. Alarcos Llorach. Esbozo de una Nueva Gramática Española. -Madrid: Espasa, 2009.

4. Alarcos Llorach. Gramática descriptiva del español moderno. Tomo I, II, III. Madrid: Espasa, 2010. -1848 p.
5. El Manual de la Nueva gramática de la lengua española: RAE y ASALE. Edición: Espasa. 2010. -750 p.
6. Glosario de términos gramaticales. RAE y ASALE. Edición Salamanca, 2019. - 440 p.
7. Nueva Gramática de la lengua española. Morfología y sintaxis: RAE y ASALE. Edición: Espasa, 2009. - 4042 p.

Додаткова

1. Гринько Л.В. Сучасні граматичні течії. Методичні вказівки. -Одеса : ОНУ, 1995. - 22 с.
2. Лінгвістично-інформаційні студії : праці Українського мовно-інформаційного фонду НАН України : у 5 т. / В. А. Широков та ін. Т. 2 : Граматичні системи.- Київ. Український мовно-інформаційний фонд НАН України. 2018. -300 с.
3. Лінгвістично-інформаційні студії : праці Українського мовно-інформаційного фонду НАН України : у 5 т. / В. А. Широков та ін. Т. 1 : Наукова парадигма та основні мовно-інформаційні структури.-Київ. Український мовно-інформаційний фонд НАН України. 2018.- 271 с.

15. Електронні інформаційні ресурси

1. Бібліотека ОНУ імені І.І. Мечникова. URL: <http://lib.onu.edu.ua/> (дата звернення: 14.03.2022).
2. El Instituto Cervantes. URL: <https://www.cervantes.es/> (дата звернення: 14.03.2022).